

Lesmap: Dis-moi wie ik ben

INLEIDING

INTRO: OVER DEZE LESMAP

Deze lesmap biedt een aantal tips en opdrachten om voor en/of na de voorstelling “Dis-moi wie ik ben” met de leerlingen van gedachten te wisselen en creatief aan de slag te gaan. Het zijn slechts enkele tips... Wij zijn er zeker van dat jullie zelf nog andere ideeën kunnen vinden om rond deze voorstelling te werken.

Deze lesmap stelt twee verschillende invalshoeken voor:

- (1) De eerste invalshoek focust op de inhoudelijke thema's identiteit en migratie. Met achtergrondinformatie en concrete opdrachten nodigen we de leerlingen uit zich hierin te verdiepen, en hun bevindingen en opinies met anderen te delen in een klasgesprek.
- (2) De tweede invalshoek stelt de vraag: hoe wordt theater gemaakt? Wat komt er, naast het thema en de inhoud, nog allemaal bij kijken? We prikkelen de leerlingen om oog en oor te hebben voor de verschillende elementen die de voorstelling maken tot wat ze is. We geven enkele sleutels mee om meer uit hun theaterervaring te halen.

Idealiter komen in de lessen beide invalshoeken aan bod, voor en na het bezoek aan de voorstelling.

We wensen jullie alvast veel plezier met “Dis-moi wie ik ben”, in het theater en in de klas!

VERTREKPUNT VOOR DE VOORSTELLING “DIS-MOI WIE IK BEN”

“Dis-moi wie ik ben” vertelt het verhaal van twee jonge vrouwen die op zoek gaan naar antwoorden op hun levensvragen. Beiden zijn ze geboren en getogen in België en opgegroeid in een gezin met ouders van West-Afrikaanse afkomst. Beiden dragen ze de pijn van het verlies van hun vader en/of moeder. Ze zijn grootgebracht in verschillende werelden en culturen, waar waarden en normen soms botsen en een intern gevecht teweegbrengen.

Hun ouders migreerden vanuit Mali en Senegal naar België eind jaren '80, net als vele andere West-Afrikanen die zich voor de handel vestigden in de diamantbuurt van Antwerpen. Na het economische succes in de beginperiode, kregen de zakenmannen en bijgevolg hun familie en gezin harde tijden te verduren. Ze kwamen niet om te blijven, maar het leven besliste er anders over en hun kinderen groeiden hier in België op.

Voor dit theaterstuk vertrokken actrices Aminata en Aïcha vanuit hun eigen zoektocht naar hun identiteit. Samen proberen ze, hierbij gecoacht door regisseur Frédérique Lecomte, op een speelse en humoristische manier het verhaal van hun ouders te vertellen en stellen ze zich vragen over hun familiegeschiedenis. Vragen die mysterieus genoeg niemand wil beantwoorden... Omdat het niet mag. Omdat het niet hoort. Maar wat mogen ze dan niet weten?

Niet alleen nieuwsgierigheid, maar ook de noodzaak om zichzelf een plaats te kunnen geven in de wereld waarin ze leven maakt dat Aminata en Aïcha de stilte willen doorbreken en de confrontatie aangaan. Als jongeren van de tweede generatie sprokkelen ze feiten en fictie samen om het verhaal van hun ouders bijeen te puzzelen - en daarmee hun eigen verhaal. Een verhaal waarin velen zich zullen herkennen en dat voor anderen een verfrissende en verhelderende inkijk kan bieden in de leefwereld van mensen die navigeren tussen verschillende culturen.

Hoe ze dit doen, krijg je te zien in dit theaterstuk vol humor en lichtheid, maar met de nodige diepgang. In korte, wervelende scènes nemen Aminata en Aïcha je mee op hun intrigerende zoektocht...

OPDRACHT

- Vooraf, individuele opdracht:

Lees bovenstaande tekst en zoek de info en foto's van de voorstelling op de websites van t,arsenaal (<http://www.tarsenaal.be/>) en GEN2020 (<http://www.gen2020.be/>). Wat verwacht je van de voorstelling, op basis van wat je leest en ziet? Welke onderwerpen zullen volgens jou aan bod komen en in welke sfeer zullen deze aangekaart worden? Noteer een tiental kernwoorden die bij je opkomen als je de foto's bekijkt. Verwerk ze in een kort tekstje, dat je verwachtingen verwoordt.

- Achteraf, individuele schrijfoefening of bespreking in klasverband:

Ga na hoe de voorstelling zich verhoudt tot je verwachtingen. Op welk vlak klopten je verwachtingen? Op welk vlak bleek de voorstelling anders?

DE ACTRICES, DE REGISSEUR EN HET ONTSTAAN VAN DE VOORSTELLING

AMINATA DEMBA

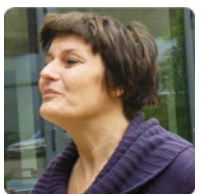
Aminata Demba (1987, Antwerpen) heeft al sinds haar kindertijd een passie voor acteren. In december 2011 maakte ze samen met haar goede vriendin Aïcha Cissé een eigen voorstelling: "Nostalgie", een ode aan hun Afrikaanse ouders en het verhaal van hun migratie van Mali en Senegal naar België. Aminata is net afgestudeerd van een master Cultuurmanagement aan de Universiteit Antwerpen. Ze combineerde haar studies met verschillende baantjes (bv. in de horeca en als hostess) en volgde ook een driejarige theateropleiding bij AcSenT (academie voor spel en theater). Ze volgde ook een jaar spelopleiding in de Brusselse theaterschool RITS. Vanaf begin 2012 nam ze deel aan GEN2020, een professionaliseringstraject voor acteurs en theatermakers van diverse origine.

AÏCHA CISSÉ

Aïcha Cissé (1987, Antwerpen) stond in de middelbare school al graag op de planken. Na het middelbaar ging ze vertaler-tolk studeren, maar haar passie voor acteren bleef altijd aanwezig. In 2011 schreef en speelde ze, samen met haar vriendin Aminata Demba, een eerste eigen voorstelling: "Nostalgie". Vanaf begin 2013 nam Aïcha deel aan GEN2020.

FRÉDÉRIQUE LECOMTE

Frédérique Lecomte is regisseur en grondlegger van de methode 'Theater en Verzoening', waarmee ze theater maakt rond heikele thema's, met kwetsbare individuen of in conflictgebieden. Ze wordt wereldwijd gevraagd als regisseur van professionele en niet-professionele acteurs, en als docente om haar methode te delen met jongere generaties.

HET ONTSTAAN VAN DE VOORSTELLING

De voorstelling “Dis-moi wie ik ben” kwam tot stand binnen het project GEN2020. GEN2020 is een project voor meer kleur op het podium, op initiatief van t,arsenaal mechelen in samenwerking met tal van andere organisaties uit de theatersector. Zij gingen sinds eind 2011 aan het werk met talentvolle acteurs en theatermakers van diverse origine. Doorheen masterclasses en individuele coaching kan dit talent rijpen en zich verder ontwikkelen. Artiesten met verschillende achtergronden komen met elkaar in contact en leren van elkaar. Hierdoor krijgt de theaterwereld een injectie van nieuw talent, nieuwe verhalen en inspiratiebronnen. GEN2020 streeft naar “grensverleggend theater”: theater voor vandaag, voor een wereld in beweging en een maatschappij vol uitdagingen, met verhalen die raken en artiesten die inspireren. Meer op www.GEN2020.be.

Aminata Demba was van bij de start van het project, eind 2011, betrokken bij GEN2020. Ze nam deel aan verschillende masterclasses bij Vlaamse en Nederlandse regisseurs als Michael De Cock, Neske Beks en Sabri Saad El Hamus.

Bekijk de reportage over de masterclass van Neske Beks in 2012, met een interview met Aminata Demba:
<http://cobra.be/cm/cobra/film/1.1446304>

Aïcha Cissé kwam erbij sinds begin 2013. Ze volgde eerst een masterclass bij regisseur Franz Marijnen, die haar talent meteen opmerkte en haar castte voor zijn voorstelling Scarlatti, die begin 2014 in première ging in t,arsenaal in Mechelen en vervolgens op tournee ging in Vlaanderen. Ze volgde in mei 2013 ook een GEN2020-masterclass bij regisseur Frédérique Lecomte in Brussel.

Lees het artikel over de masterclass van Frédérique Lecomte in 2013 (zie ook bijlage):

www.dewereldmorgen.be/artikels/2013/05/23/aanstormend-talent-maakt-meertalig-theater-in-schaarbeek

De allereerste repetities voor “Dis-moi wie ik ben” gingen van start in het najaar van 2013. De eerste uitdaging was om op enkele dagen tijd ongeveer 15 à 20 minuten theater te maken, om te tonen als ‘work in progress’ tijdens het Mestizo Arts Festival in Antwerpen. **De actrices brachten ideeën en vragen mee vanuit hun eigen levensverhaal**, waarrond ze zelf eerder al de voorstelling “Nostalgie” (2011) hadden gemaakt. **Regisseur Frédérique Lecomte** bracht haar eigenzinnige stijl en methode mee (zie verder) en **bracht haar theatrale recepten in contact met het autobiografische materiaal van de actrices**. De reacties op hun ‘work in progress’ waren erg enthousiast, ook toen dit korte stukje werd hernomen tijdens GEN#WRLD in t,arsenaal in december 2013 en op het Villanova Festival in Antwerpen in augustus 2014. Dat moedigde de theatermakers aan om het korte stukje uit te werken tot een volwaardige voorstelling, die zal toeren langs verschillende theaters. Ook de korte versie blijft bestaan, en kan door de actrices gebracht worden in andere contexten dan de klassieke theaterzaal (in verenigingen, op de werkvloer, in jeugdhuizen,...).

DE METHODE VAN REGISSEUR FREDERIQUE LECOMTE: ‘THEATER EN VERZOENING’

Regisseur Frédérique Lecomte is de grondlegger van ‘Théâtre et Réconciliation’, wat betekent: ‘Theater en Verzoening’. Dit is de naam die Frédérique Lecomte heeft gegeven aan haar eigen methode als regisseur, waarbij ze theater maakt rond heikele thema’s, met kwetsbare individuen of in conflictgebieden. Ondanks de gevoelige onderwerpen en moeilijke omgevingen slaagt ze erin verrassende en humoristische voorstellingen te maken.

Ze moedigt de acteurs aan om te vertrekken vanuit hun eigen ervaringen en begeleidt hen in improvisatie-oefeningen. Vanuit deze improvisaties bouwt ze scènes op, die ze vervolgens in een bepaalde volgorde aaneenschakelt tot een voorstelling.

Zowel met het maakproces als met het uiteindelijke resultaat – de voorstelling – wil ze bijdragen tot de bewustwording van de spelers en van het publiek.

Op deze manier wordt het theater een plaats van verandering waardoor er op twee niveaus een ‘verzoening’ kan plaatsvinden: de acteur verzoent zich met zijn eigen geschiedenis en de toeschouwer verzoent zich met de ander, door diens verhaal zonder vooroordelen te bekijken.

Theater als catharsis voor trauma’s

‘Trauma’ en ‘catharsis’ zijn woorden die komen van het Oud-Grieks. Trauma betekent letterlijk wonde, kwetsuur. Catharsis betekent zuivering, loutering, (emotionele) reiniging. Al sinds de Griekse Oudheid geloven grote filosofen als Aristoteles dat theater een therapeutisch effect kan hebben. De toeschouwer leeft immers mee met een personage dat allerlei moeilijke ervaringen en hevige emoties doormaakt. En juist doorheen het tonen en voelbaar maken van het ‘trauma’, kan er bij de toeschouwer een gevoel van verzoening, opluchting en inwendige loutering ontstaan: een ‘catharsis’.

OPDRACHT

- Lees bijlage 2: enkele fragmenten uit de tekst van Frédérique Lecomte in *Rekto Verso*, tijdschrift voor cultuur en kritiek. Dit artikel geeft meer achtergrondinformatie bij de aanpak van de regisseur, en kan gelezen worden voor of na het bezoeken van de voorstelling “Dis-moi wie ik ben”. Ook bijlage 4 geeft een inblik in haar werkmethode.

- Na de voorstelling: bespreek de inhoud van het artikel in relatie tot de voorstelling. Het artikel is gebaseerd op het werk van Lecomte in gebieden waar mensen en acteurs van dichtbij geconfronteerd worden met oorlog en andere traumatische gebeurtenissen. “Dis-moi wie ik ben” gaat over heel andere onderwerpen. Toch is de methode van Lecomte hier ook van toepassing. Bespreek hoe ze te werk gaat en welk effect dit heeft in de voorstelling. Hoe ervoer je als toeschouwer de aanwezigheid van humor, ironie, lichtheid, trauma en catharsis,... in “Dis-moi wie ik ben?” Welke pijnlijke ervaringen komen hier aan bod? Hoe worden deze theatraal verwerkt?

THEMA’S

Actrices Aïcha Cissé en Aminata Demba putten voor deze voorstelling uit hun eigen leefwereld en levenservaringen. De titel “Dis-moi wie ik ben” verwoordt hun zoektocht naar hun identiteit. Daarin speelt hun migratieachtergrond onmiskenbaar een rol, net als hun relatie tot hun ouders en hun familie in Afrika. Maar ook hun relatie tot de Vlaamse context waarin ze opgroeiden en leven, is van bijzonder belang. Deze voorstelling leent zich dus goed om het achteraf met de leerlingen te hebben over thema’s als identiteit en migratie.

IDENTITEIT

Identiteit (de ~ (v.)) je eigen persoonlijkheid, dat wat je onderscheidt van anderen.

Op deze manier wordt het woord identiteit beschreven in het woordenboek van Van Dale. In de realiteit is dit natuurlijk een veel complexer gegeven. Jouw eigen identiteit wordt gevormd door je persoonlijke maar ook je genetische, sociale en culturele identiteit.

OPDRACHT

- Creatieve opdracht voor of na het bezoek aan de theatervoorstelling:

Maak een collage die vorm geeft aan jouw identiteit. Verzamel beelden (en eventueel woorden) die verwijzen naar elementen die bijdragen tot jouw persoonlijkheid (individuele / familiale / culturele / sociale), en schik ze op een blad in relatie tot elkaar. Je kan de collage verder vormgeven door knippen en plakken, scheuren, tekenen, schilderen,...

Laat je creatie leiden door de volgende vragen: Welke invloeden gaan goed samen? Welke botsen met elkaar? Waar situeer jij je eigen 'ik'? En ervaar je ook 'blinde vlekken': gebrekkige kennis, onopgeloste vragen?

De identiteit van een persoon is opgebouwd uit verschillende lagen. Bij jongeren met een migratieachtergrond is dat des te sterker het geval. Zij hebben immers niet één monocultureel referentiekader, maar ervaren in hun persoonlijke dagelijkse leven verschillende culturen, religieuze overtuigingen, talen, leefgewoontes enzovoort. Ze identificeren zich met verschillende contexten en elementen: de stad waar ze wonen, het land van herkomst, de religie van hun ouders, de hobby's en gewoontes van hun vriendengroep, enzoverder.

Anderzijds ervaren ze vaak ook een gebrek aan bagage of kennis over de verschillende culturen die deel uitmaken van hun identiteit: ze zijn niet volledig vertrouwd met de cultuur van hun land van herkomst, maar kunnen zich ook niet geheel identificeren met de Vlaamse of Belgische cultuur. Soms ervaren ze de onmogelijke druk om 'een kant te kiezen', omdat de maatschappij nog steeds de neiging heeft om mensen onder te brengen in eenduidige categorieën (Belgen, Afrikanen, Marokkanen,... autochtonen en allochtonen) en deze categorieën te reduceren tot stereotypen, terwijl hun realiteit complexer is. Ze worden vaak als een 'andere' en 'vreemde' beschouwd, zowel in eigen land (België) als in hun land van herkomst. Al deze factoren maken dat de zoektocht naar een eigen identiteit waar elke jongere bewust of onbewust mee bezig is, nog intenser wordt.

Theatermaakster Neske Beks spreekt van een 'vloeibare identiteit' (zie ook bijlage 3: videoreportage). Mensen die 'anders' zijn, zegt ze, leren al heel jong om zich aan te passen aan verschillende milieus. Thuis heersen immers andere gewoontes, normen en waarden dan op school. Voor actrice Aminata Demba klonk dat heel herkenbaar. Ze voelt zich vaak "een kameleon", die haar gedrag en verschijningswijze aanpast naargelang de context waarin ze zich begeeft.

OPDRACHT

- Bespreek na de voorstelling hoe in het zoeken naar 'identiteit' verschillende referentiekaders meespelen, aan de hand van concrete scènes:

De Afrikaanse papa's (met een onderbreking om polygamie uit te leggen), De ideale man, De vragen van Aïcha aan haar moeder (Mag ik een tampon gebruiken? Mag ik naar de cinema?...), De cathartische scène (Ik wou dat ik Afrikaans kon koken! Ik wou dat ik perfect de taal van mijn grootmoeder sprak! ...).

- Waar in de voorstelling komen stereotypen en vooroordelen aan bod? Hoe? Welk effect heeft het op je om deze op een theatrale manier uitbeeld en uitgesproken te zien?

MIGRATIE

Actrices Aïcha Cissé en Aminata Demba zijn in Antwerpen geboren en getogen als « tweede generatie ». Zelf zijn ze geen migranten, maar hun ouders migreerden wel: van Senegal en Mali naar België. Deze migratieachtergrond maakt deel uit van hun familiegeschiedenis en van hun individuele identiteit.

Ook onze westerse maatschappij is, als een geheel van individuen, gekenmerkt door migratie in allerlei vormen. Migratie is van alle tijden en plaatsen. Het gebeurt door allerlei mensen in allerlei richtingen, en er zijn velerlei oorzaken en redenen aan verbonden.

Migratie kent 'push-' en 'pull'-factoren. 'Pull'-factoren zijn de redenen die mensen naar een bepaalde plaats aantrekken. Dat kan de liefde zijn, het vooruitzicht op een baan of de hereniging met familie, avontuur, een betere levensstandaard, het idee dat men andere volkeren moet beschaven en bekeren (zoals in de koloniale tijd),... 'Push'-factoren zijn de oorzaken die mensen wegdrijven uit de plaats waar ze vandaan komen: oorlog, massale werkloosheid, onveiligheid, hongersnood, onvrijheid, klimaatverandering met grote droogte of overstromingen tot gevolg,...

OPDRACHT

Bespreek na de voorstelling hoe migratie concreet aan bod komt in "Dis-moi wie ik ben":

- Wat kom je te weten over het migratieverhaal van de ouders van Aïcha en Aminata? Waarom migreerden ze? Hoe verging het hen in hun nieuwe land?
- Welke andere vormen van en redenen voor migratie van Afrika naar Europa komen nog aan bod?
- Welke band komt er in de voorstelling aan bod tussen de migranten (in dit geval de ouders) en hun land van herkomst? Hoe is de band tussen hun kinderen (de "tweede generatie") en hun land van herkomst?
- Ken je zelf mensen die gemigreerd zijn (naar of vanuit België), of heb je dit zelf meegemaakt? Zoniet: ken je boeken, films... waarin het waargebeurd verhaal van een migrant centraal staat? Wat is hun (jouw) migratieverhaal? Wat is er gelijkaardig en wat is er verschillend tegenover het verhaal van de voorstelling?

ANDERE THEMA'S

Welke thema's spraken de leerlingen aan in de voorstelling? Wat vonden ze herkenbaar? Bv: verhouding tot de ouders (generatieconflict, taboes), het verlies van een dierbare,...

OPDRACHT

Vraag de leerlingen naar hun persoonlijke beleving. Wat bleef hen bij, wat hebben ze bijgeleerd? Hoe voelden ze zich tijdens de voorstelling? Voelden ze zich aangesproken, zo ja op welke momenten?

ANDERS KIJKEN NAAR THEATER: VOORSTELLINGSANALYSE

Een theatervoorstelling is een vorm van communicatie. Dat wil zeggen dat er sprake is van een zender die een bepaalde boodschap doorstuurt naar een ontvanger. De zender is in dit geval de theatermaker/acteur, de boodschap de theatervoorstelling zelf en de ontvanger is de toeschouwer.

In het theater wordt de 'boodschap' niet enkel via tekst gecommuniceerd, maar ook door heel wat niet-verbale tekens. Door naar de voorstelling te kijken met extra aandacht voor één of enkele van de 'theatertekens', krijgen de leerlingen inzicht in de manier waarop vorm en inhoud samenhangen in een voorstelling.

OPDRACHT

Deze kijkopdracht laat hen naar de voorstelling kijken met andere ogen, en daagt hen uit om hun observaties achteraf met elkaar te delen en hun interpretaties te verwoorden. De opdracht kan ook dienen als voorbereiding om de leerlingen een recensie te laten schrijven over de voorstelling.

Onderstaande vragen zetten hen op weg. Geef de leerlingen mee dat er niet slechts één juist antwoord op bestaat! Elk individu kan de theatrale tekens op een andere manier 'lezen' en interpreteren. Zo kunnen de leerlingen van elkaar leren door te spreken over wat ze hebben gezien.

- Voor de voorstelling: Verdeel de klas in groepjes. Elk groepje zal tijdens de voorstelling specifiek letten op één van de elementen die hieronder opgesomd staan.

- Na de voorstelling: bespreek de voorstelling achteraf met de leerlingen aan de hand van deze vragen. De scènefoto's in bijlage kunnen dienen als geheugensteuntje.

1. Taalgebruik

- Hoeveel talen kan je horen in de voorstelling? Waarom worden er verschillende talen gesproken?
- De actrices spreken meestal Nederlands, maar gebruiken verschillende accenten. Welke accenten hoor je? Waarop wijst dit? Zie je hierdoor verschillende personages, of eerder verschillende aspecten van één personage?

2. Lichaamshouding, mimiek en spel

- Let op de gelaatsuitdrukking (mimiek) en lichaamshouding van de actrices in de verschillende scènes. Komt deze overeen met de inhoud van wat er verteld wordt? Of is er sprake van overdreven of uitvergroete expressie, contrast,...? Wanneer zie je hiervan opvallende voorbeelden? Welk effect heeft dit?
- De lichaamshouding van de actrices is belangrijk om verschillende personages van elkaar te onderscheiden. Geef enkele voorbeelden.
- Ook als de actrices 'zichzelf' spelen, gebruiken ze verschillende lichaamshoudingen en bewegingen om zich uit te drukken. Geef enkele voorbeelden.

3. Verschijning van de acteurs, kostumering

- Hoe zijn de actrices in het begin gekleed? Waarom is dat zo?
- Er wordt regelmatig van kostuum gewisseld. Welke kostuums zie je doorheen de voorstelling? Waarvoor worden deze gebruikt? Hoe worden de kostuums gedragen? Waarom?

Lesmap: Dis-moi wie ik ben

4. Scenografie, decor en rekwisieten

- Hoe ziet het decor eruit? Wat is er allemaal aanwezig?
- Welke rekwisieten worden er gebruikt?
- Uit welk materiaal zijn de rekwisieten gemaakt? Waarom zouden ze voor dit materiaal gekozen hebben?

5. Geluid en muziek

- Bij welke scènes werd er muziek gebruikt? Welke soort muziek? Op welke manier draagt de muziek bij tot de scène? Waarom zijn het de actrices zelf die de muziek opzetten?

FEEDBACK EN CONTACT

Laat ons gerust weten wat jullie van de voorstelling vonden! Jullie mening is belangrijk voor ons. En als de (creatieve) opdrachten leuke resultaten opleveren, horen wij dat ook graag...

Reacties, vragen of suggesties kunnen gestuurd worden naar: kristin.rogghe@tarsenaal.be

BIJLAGE 1: ARTIKEL VAN REGISSEUR FREDERIQUE LECOMTE OVER "LICHTHEID"

REKTO:VERSO, het tijdschrift voor cultuur en kritiek, vroeg theatermaakster Frédérique Lecomte (Théâtre et Réconciliation), waarom ze in hun werk zo bewust voor lichtheid kiest. Lees hieronder enkele fragmenten uit de tekst die ze schreef als antwoord op deze vraag. Ze vertrok hierbij vooral van haar ervaringen met het maken van theater in gebieden waar vreselijke dingen als oorlog of genocide hebben plaatsgevonden, of nog steeds aan de gang zijn. Ook in deze 'zware' contexten kiest zij voor 'lichtheid'.

Hoe ver kan je gaan, en waar moet je stoppen? Is de lichtheid grappig en frivol, of helemaal niet? Of dient ze net om de gruwel te benaderen van op een afstand? Is het een soort wreedheid om de wreedheid tegen te gaan, om haar te beschouwen in haar absurde enormiteit?

Ik werk in conflict- of postconflictzones in Congo en Burundi, met mensen die de vredesindustrie 'kwetsbaar' noemt: kindsoldaten, slachtoffers van martelingen en verkrachting, folteraars, vluchtelingen, gevangenen. Ik bespreek met hen a priori niet-lichtzinnige onderwerpen: oorlog, etnische conflicten, mensenrechten, enz. En ik maak theater.

Lichtheid tijdens het werkproces is durven praten over dingen waar niemand over praat. Dus spelen we zoals kinderen, maar ernstig. En onze harten ontgooien. Wie zich samen met zulke breekbare deelnemers in zulke ontregelde zones waagt, kan niet anders dan licht zijn. Het is de enige uitweg die ik heb gevonden.

De repetities vinden plaats in een sfeer van vertrouwen en gedeelde ervaringen. Samen beslissen we wat er gezegd moet worden, wat er gezegd KAN worden. Ik leid de encenering. Wanneer alles te zwaar en te wreed wordt, heb ik twee opties: ofwel zoek ik de catharsis op en maak ik een scène waarmee de toeschouwer zich zal kunnen vereenzelvigen, die hem zelfs zal doen huilen. Voor de acteurs zijn dat tranen van vreugde. De pijn op het theater is immers niet te vergelijken met de pijn van het leven. Ofwel ben ik licht en trek de scène door tot in de absurditeit.

De acteurs slagen erin lichtheid te bewaren door hun (oorlogs)trauma te delen: zo identificeren ze zich er niet langer mee. Dit is een belangrijk spelelement. In de gedeelde ervaring wordt de pijn ter beschikking gesteld van het publiek. Dat kan zich ermee vereenzelvigen, maar de acteur staat al een stap verder. Net de lichtheid van de repetities staat deze afstand toe.

Lichtheid betrachten we niet enkel in onze voorstellingen, maar ook in onze persoonlijke instelling: we zijn vrolijk en alert. Die aanwezigheid in het moment is betoverend. Het is een staat van meditatie. We laten de werkelijkheid voor wat ze is en raken opgezogen door wat zich afspeelt. De dingen lijken vanzelf te gebeuren. Elk tijdsbesef verdwijnt. Doen op zich volstaat. We zijn niet gelukkig of ongelukkig, we vermaken noch vervelen ons. Pas later, als we het resultaat bekijken, voelen we tevredenheid.

Onze gezichten ontspannen, onze harten ontdoen zich van hun stekels. Samen dwarrelen we als veertjes boven een verwoest landschap. Ik kan niet anders dan licht zijn. Niet de zorgeloze lichtheid van de consumptie, maar de ironie van de ellende. Dat is mijn werkwijze. Zonder deze lichtheid raak ik nergens. Ze is de grond waarop de tekst wordt uitgesproken en beluisterd.

Ik maak ook tragische scènes, waarvan het emotionele hoogtepunt zonder enige waarschuwing inslaat. Toeschouwers laten tranen, maar ik laat hen nooit helemaal zonder lichtheid. Dat is een artistieke strategie, een levensstrategie, een betoverende strategie. En ze werpt vruchten af. De lichte scènes verplegen de verwonde harten. De afstand tussen de gruwel en hoe we er ons toe verhouden, heeft een helende werking op de acteurs en het publiek.

Lichtheid is geen synoniem van onverantwoordelijkheid, wel integendeel. Lichtheid is geen ziekte, ze is de remedie. De verhouding tot de pijn is symbolisch en ironisch. Het verzinnebeelde lijden is de therapie.

Uit: Rektoverso Nr. 55 januari –februari 2013. Het volledige artikel kan u terugvinden via deze link:

<http://www.rektoverso.be/artikel/amakuba-de-lichtheid-van-de-ellende>

BIJLAGE 2: VIDEOREPORTAGE “VLOEIBARE IDENTITEIT”

Videoreportage over GEN2020-masterclass met Neske Beks in oktober 2012 in Antwerpen, met deelname van o.a. actrice Aminata Demba.

VLOEIBARE IDENTITEIT

do 04/10/2012 - 10:38

Neske Beks: Mensen die anders zijn, leren al heel jong om zich in verschillende milieus aan te passen. Daardoor krijgen ze een vloeibare identiteit.

Aminata Demba: Ik herken mezelf daar heel sterk in. Ik ben een kameleon...

Bekijk de reportage online: <http://cobra.be/cm/cobra/film/1.1446304>

BIJLAGE 3: ARTIKEL OVER GEN2020-MASTERCLASS MET FREDERIQUE LECOMTE

Artikel op www.dewereldmorgen.be over masterclass met regisseur Frédérique Lecomte in mei 2013 in Brussel, met deelname van o.a. actrice Aïcha Cissé.

Aanstormend talent maakt meertalig theater in Schaarbeek

BRUSSEL - Een diverse groep acteurs is al een tijdje op reis door het land. Deze week zijn ze neergestreken in GC De Kriekelaar in Schaarbeek. Hier wordt gewerkt aan de masterclass 'BABELetje'. Zaterdag kun je er gaan kijken naar het toonmoment. Zo benieuwd als we waren, namen we woensdag al een kijkje in de theaterzaal. En wat we zagen, was veelbelovend.

Jochem Oomen - donderdag 23 mei 2013

De deelnemers en de regisseur aan het werk.

Afgelopen herfst maakten we al kennis met een [woordenboek](#) dat Schaarbeekse multiculturele uitdrukkingen bevat. In deze Brusselse gemeente hoor je talloze talen op straat. En dat inspireerde de mensen van theatertraject GEN2020.

Van improvisatie naar scene

De deelnemers aan dit traject zijn acteurs van uiteenlopende origine. Op een niet schoolse manier kunnen de acteurs hun spelvaardigheden trainen in diverse masterclasses. Hierbij maken zij kennis

met de werkwijzen van verschillende regisseurs. En deze week hebben zij niet zomaar een regisseur: namelijk een specialiste in het werken met acteurs in conflictsituaties: Frédérique Lecomte.

Voor de verandering heeft ze deze week een bijna conflictloos gezelschap. Toch weerhoudt haar dat niet om even gepassioneerd met de mensen van GEN2020 te werken. Zij laat de mensen rondwandelen. Zij spreken eerst zonder woorden. Daarna met woorden. Al improviserend zeggen ze, heel persoonlijk, wat hen onderscheidt van de ander.

“Ik voelde me anders toen mijn leerkracht tegen mij zei: '*Gaa truug naar aa aage land!*'” “Ik voelde me anders toen ik voor het eerst op een podium zong.” “Ik voelde me anders toen de chauffeur tegen mij zei: “Stap maar van de bus af.” En “Ik voelde mij anders toen ik mijn eerste joint op stak.”

Ze zeggen het in verschillende talen. In het Frans, Nederlands, Arabisch, Turks en Wolof. Ook al komen de acteurs niet uit Schaarbeek, toch kunnen zij de meertalige sfeer krachtig op het podium neerzetten.

Acteurs hebben professionele ambitie

De enthousiastelingen moeten van Lecomte hetzelfde doen. Maar dan in de tuin. Ze moeten er ook een lied bij bedenken. Nog geen kwartier later komen ze terug in de zaal en tonen zij wat ze al improviserend geoefend hebben. In al hun talen zingen zij wanneer zij zich anders voelden.

Eén meisje stopt niet met zingen en wordt door een grote jongen al zingend opgetild en buiten gezet. Hilariteit alom. Maar de scène is er. En dat ging erg snel.

Lecomte legt haar werkwijze uit: “De manier waarop wij werken, dient twee doelen. Ten eerste trainen de jonge acteurs hun spelvaardigheden. Ondertussen vertel ik hen waarom we wat doen. Ten tweede is het een publieke oefening: zij werken aan hun houding.”

“Ik werk deze week met acteurs met een professionele ambitie. Zij hebben al ervaring. Maar door deelname aan deze masterclass vergroten zij hun netwerk, breiden zij hun theaterkennis uit en maken zij kennis met mijn methode. Ik begin met een concentratieoefening. Dan improviseren we en vervolgens ontstaat er een scène. Het is gewoon doen.”

Bruggen bouwen tussen professioneel en sociaal-artistiek circuit

“Soms vind ik het lastig om met professionele acteurs te werken. Zij verstoppen zich eerder. Semi-professionele acteurs laten zichzelf veel sneller zien. Eigenlijk zijn er in België, en met name aan Franstalige kant, twee theatercircuits. Het professionele en het sociaal-artistieke. Beide komen

eigenlijk niet met elkaar in contact. Ik doe dat wel. Het is mijn bedoeling om bruggen te bouwen tussen beide.”

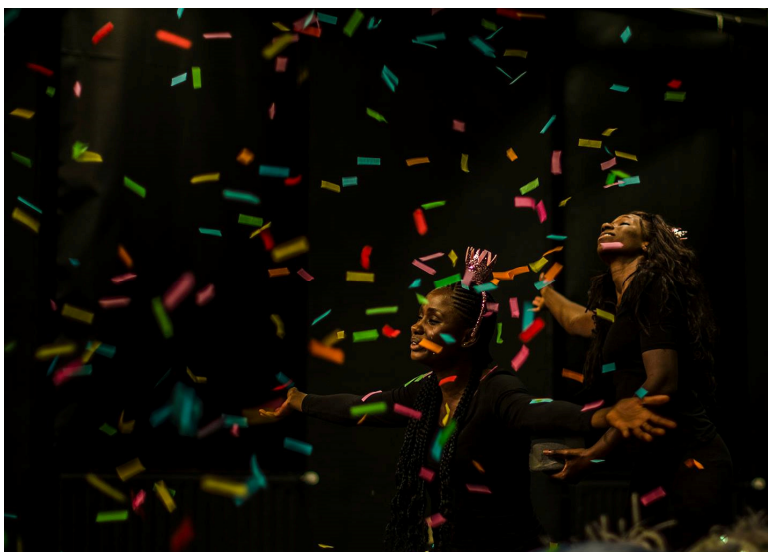
Kristin Rogghe, coördinator van GEN2020 en dramaturge bij het Mechelse gezelschap *'t Arsenaal* (de thuisbasis van het project), vult aan: “Aan Vlaamse kant is die nood aan doorstroming er ook – van daaruit is GEN2020 ontstaan. De meeste van onze deelnemers hebben geen klassiek educatief parcours afgelegd, maar hebben wel iets te bieden binnen de podiumkunsten. Na onze masterclass bezoeken wij deze week ook voorstellingen van het *KunstenfestivaldesArts* en *Tok Toc Knock* in Brussel.”

Als de spelers hun scène presenteren en verder in elkaar steken, valt op hoeveel zij in hun mars hebben. Op sommige momenten zie je eigenlijk geen verschil tussen hun spel en het spel van professionele acteurs. Hopelijk is deze masterclass dan ook een opstapje naar het grotere werk. Dat we nog veel van hen mogen horen.

BABEL is een project van GEN2020 en *Théâtre et Reconciliation*, met steun van GC De Kriekelaar. Live regie: *Frédérique Lecomte*, met: *Sumeya Yaman, Aicha Cissé, Seckou Ouologuem, Mostafa Benkerroum, Melek Arslan, Idy Mbengue, Rania Gaaloul en Jovial Mbenga.*

BIJLAGE 4: SCENEFOTO'S "DIS-MOI WIE IK BEN"

Scènefoto's: Lucila Guichón. Foto p.1: Peggy Schillemans.